

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१)
अंतर्गत अनुदान सन २०१४-१५ मार्गदर्शक
तत्वांना मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: विकेंस-२०१५/प्र.क्र.३७/का-१९

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२

तारीख: १०/०६/२०१५

वाचा-

- १) आदिवासी विकास विभागाचे पत्र क्र.केंद्रीय २०१४ /प्र.क्र.६२/का-१९ दि.०६/०८/२०१४
- २) जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/१६(१४))/२०१४-SG-II, दि.३०/१२/२०१४
- ३) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र.आस्था-२०१५/केपुयो/प्रक्र.१२०/ का.(१)/१३१, दि.२०/०३/२०१५

प्रस्तावना -

राज्य शासनाच्या दि. ०६/०८/२०१४ च्या प्रस्तावास अनुसरून केंद्र शासनाने त्यांच्या भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत अनुदान या योजनेखाली सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षात पुढील योजनांकरीता एकूण ११७०९.३० लक्ष निधी वितरीत केला आहे.

अ. क्र.	योजनेचे नाव	मंजूर निधी (रु. लाखात)
१.	अनुसुचीत जमातीच्या लाभार्थ्यांकरीता वॉटरशेड डेव्हलपमेंट योजना राबविणे. (Watershed Development)	1600.00
२.	गायमुख ता. तुमसर जि. भंडारा येथे यात्री निवास बांधकाम करणे	10.00
३.	मॉ काली देवस्थान, कचारगड, ता. सालेकसा, जि. गोंदिया विकसित करणे	100.00
४.	अनुसुचीत जमातीचे आरध्य दैवत कुवाराभिवसेन मु.भिवगड, ता. पारशिवनी येथे यात्री निवास बांधकाम करणे.	250.00
५.	शासकीय आश्रमशाळेला संरक्षक भिंत बांधणे	1500.00
६.	रस्ते व पुल	1000.00
७.	Construction of building for Gondawana Museum and Cultural Center, Nagpur	1000.00
८.	Research Studies (TRTI) Ethnographic Study of 17 tribes	100.00
९.	Mobile active Library for Ashram schools	27.00
१०.	Institution Strengthening of TRTI & ITDPs	1468.17
११.	Monitoring and Evolution	229.17
१२	Balance grant for Construction of 4 EMRS sanctioned in 2013-14 1. Nandurbar, Tal / Dist. Nandurbar 2. Pimpri sadruddin, Tal. Igatpuri, Dist. Nasik	1200.00
१३.	Construction of 3 New EMRS (2 Hilly area & 1 Plain) 1. Shendgaon (Bhatsanagar) Tal. Shahapur, Dist. Thane (Plain) 2. Ajmer Saundane, Tal. Satana, Dist. Nasik (Hilly area) 3. Maveshi(Rajur), Tal. Akole, Dist. Ahmadnagar (Hilly area) -	2000.00
१४.	Recurring grants for 8 EMRS Rs.42000/student (1920 students)	806.40

१५.	Recurring grants for 4 EMRS -(Nasik, kambalgaon, chikhaldara, khairiparsoda) Started In the year 2001-10% additional grant to compensate inflation Rs.42000/student +10% (1680 students)	70.56
१६.	Recurring grants for 4 EMRS (Nasik, kambalgaon, chikhaldara, khairiparsoda) Started In the year 2001 for procurement of Furniture essential for kitchen,dining@ 10.0lakh/EMRS	40.00
१७.	setting up Three new Micro Project Agencies in PvTG dominated areas of the State	300.00
	एकूण	11701.30

वितरीत निधीतून नागपूर येथे गोडवाना आदिवासी सांस्कृतिक संग्रहालय तथा प्रशिक्षण उपकरणाचे बांधकाम करणे या योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी देण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय-

या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्टानुसार खालील योजनांच्या/कामांच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	योजनेचे नाव	मंजूर निधी (रु. लाखात)
१.	नागपूर, ता. जि. नागपूर येथे गोडवाना आदिवासी सांस्कृतिक संग्रहालय तथा प्रशिक्षण उपकरणाचे बांधकाम करणे.	१०००.००
	एकूण	१०००.००

सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतुदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही करण्यात यावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी. तसेच ज्याप्रकरणी प्रशासकीय मान्यता घेण्यांची आवश्यकता असेल ती प्रकरणे स्वतंत्रपणे शासन मान्यतेसाठी सादर करावीत.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१५०६१७१७०१२३६३२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सहपत्र: परिशिष्ट-१

मनोजकुमार महाले
कार्यासन अधिकारी

प्रत,

- मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- स्वीय सहायक, मा.प्रधान सचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
- सार्वजनिक बांधकाम विभाग / नियोजन विभाग / वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
- आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
- उपसचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
- संगणक समन्वयक, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट-१

भारतीय संविधानाचे अनुच्छेद २७५ (१) अंतर्गत प्रस्तावित योजना सन २०१४-१५

१	योजनेचे नांव	नागपूर, ता. जि. नागपूर येथे गोंडवाना आदिवासी सांस्कृतिक संग्रहालय तथा प्रशिक्षण उपकेंद्र बांधकाम करणे																								
२	योजनेतील युनिट संख्या	०१																								
३	अंमलबजावणी अधिकारी	आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,महाराष्ट्र राज्य,पुणे																								
४	योजना राबविणारी यंत्रणा	आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,महाराष्ट्र राज्य,पुणे व एकलव्य सोसायटी, नाशिक नियुक्त प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार (PMC)																								
५	नियंत्रक अधिकारी	आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,महाराष्ट्र राज्य,पुणे																								
६	योजनेचा उद्देशा/हेतू	<p>गोंडवाना आदिवासी सांस्कृतिक संग्रहालय तथा प्रशिक्षण उपकेंद्र स्थापन करणेच्या दृष्टीने प्रकल्प अहवाल तयार करण्याकरिता खालील सदस्यांचा समावेश असलेली समिती गठीत करण्यास शासनाने मान्यता दिलेली आहे-</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>अ.क्र.</th> <th>सदस्य</th> <th>पदनाम</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>सचिव आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई</td> <td>अध्यक्ष</td> </tr> <tr> <td>२</td> <td>आयुक्त,आदिवासी विकास नाशिक</td> <td>सदस्य</td> </tr> <tr> <td>३</td> <td>अपर आयुक्त,आदिवासी विकास,नागपूर</td> <td>सदस्य</td> </tr> <tr> <td>४</td> <td>संचालक,पुरातत्वे आणि संग्रहालय,म.शा.</td> <td>सदस्य</td> </tr> <tr> <td>५</td> <td>मानववंशशास्त्रज्ञ,नागपूर विद्यापीठातील किंवा इतर विद्यापीठातील</td> <td>सदस्य</td> </tr> <tr> <td>६</td> <td>शासकीय वास्तुशास्त्रज्ञ</td> <td>सदस्य</td> </tr> <tr> <td>७</td> <td>आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे</td> <td>सदस्य</td> </tr> </tbody> </table> <p>आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,महाराष्ट्र राज्य,पुणे येथे आदिवासी संस्कृतीचे संग्रहालय सन १९६५ मध्ये स्थापन करण्यात आले आहे. आदिवासी जीवन,कला व संस्कृतीचे दर्शन घडविणाऱ्या मौल्यवान व दुर्मिळ वस्तुंचा संग्रह पुणे येथे करण्यात आलेला आहे. आदिवासी दाग-दागिने,देवदेवता,मुखवटे,दैनंदिन वापराच्या वस्तू, शेतीसाठी वापरण्यात येणारी हत्यारे,त्यांचे पोशाख, इ. साहित्य महाराष्ट्रातील वेगवेगळ्या आदिवासी भागातून आणून ते संग्रहालयात प्रदर्शित केलेले आहे. याशिवाय आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्थेमार्फत स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शनाचे कार्यक्रम व योजनांचे मूल्यमापन करण्यात येते. राज्यात एकूण ४५ जमाती व त्यांच्या तत्सम जमाती आहेत. सध्या पुणे येथे एकच सांस्कृतिक संग्रहालय व प्रशिक्षण केंद्र आहे. याव्यतिरिक्त एक उपकेंद्र विदर्भमध्ये स्थापण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.</p> <p>हया उपकेंद्रातून खालील प्रकारची कामे करणे अपेक्षित आहे-</p>	अ.क्र.	सदस्य	पदनाम	१	सचिव आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई	अध्यक्ष	२	आयुक्त,आदिवासी विकास नाशिक	सदस्य	३	अपर आयुक्त,आदिवासी विकास,नागपूर	सदस्य	४	संचालक,पुरातत्वे आणि संग्रहालय,म.शा.	सदस्य	५	मानववंशशास्त्रज्ञ,नागपूर विद्यापीठातील किंवा इतर विद्यापीठातील	सदस्य	६	शासकीय वास्तुशास्त्रज्ञ	सदस्य	७	आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे	सदस्य
अ.क्र.	सदस्य	पदनाम																								
१	सचिव आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई	अध्यक्ष																								
२	आयुक्त,आदिवासी विकास नाशिक	सदस्य																								
३	अपर आयुक्त,आदिवासी विकास,नागपूर	सदस्य																								
४	संचालक,पुरातत्वे आणि संग्रहालय,म.शा.	सदस्य																								
५	मानववंशशास्त्रज्ञ,नागपूर विद्यापीठातील किंवा इतर विद्यापीठातील	सदस्य																								
६	शासकीय वास्तुशास्त्रज्ञ	सदस्य																								
७	आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे	सदस्य																								

	<p>१.आदिवासींच्या आर्थिक जीवनाशी निगडीत (जीवन कला व संस्कृतीची माहिती गोळा करणे) सर्वसामान्य व विशिष्ट कार्यक्रमाच्या बाबतीत संशोधन करणे,</p> <p>२.वस्तूसंग्रहालय व वाचनालय तयार करणे,</p> <p>३.उपलब्ध असलेल्या हस्तकलेच्या वस्तूंचे उत्पादन,प्रदर्शन व विक्रीसाठी कलाग्राम केंद्राची स्थापना करणे,</p> <p>४.आदिवासींच्या हस्तकलेच्या वस्तूच्या माध्यमातून गोंड समाजाच्या संस्कृतीचे कलादालन सुरु करणे,</p> <p>५.आदिवासी कलाकारांच्या वास्तव्यासाठी मुले व मुलींचे वस्तीगृह (प्रत्येकी ५० क्षमतेचे) आणि हस्तकलेचे प्रशिक्षण आदि प्रात्यक्षिके दाखविण्यासाठी एका स्वतंत्र कार्यशाळेच्या इमारतीची स्थापना करणे,</p> <p>६.सांस्कृतिक व प्रदर्शन केंद्र स्थापन करणे,</p> <p>७.एक खुले सभागृह स्थापन करणे,</p> <p>८.आदिवासी मुलांना विविध खेळाकरीता शारिरिक शिक्षण देण्यासाठी एक मोठे क्रिडांगण तयार करणे व त्याचा उपयोग आदिवासी तरुणांना सैन्य दलात व पोलीस सेवेमध्ये प्रवेश घेण्यासाठी भरतीपूर्व प्रशिक्षण केंद्रसाठी क्रिडांगण स्थापन करणे,</p> <p>९. गोंडवाना संग्रहालय व संशोधन केंद्राच्या स्थापनेच्या निमित्ताने उपलब्ध सोई-सुविधाचा उपयोग आदिवासीच्या प्रशिक्षणासाठी व इतर बाबीसाठी करणे,</p> <p>१०.तसेच नागपूर येथे गोंडवाना आदिवासी सांस्कृतिक संग्रहालय तथा प्रशिक्षण उप केंद्राची स्थापना करणेच्या अनुषंगाने इमारतीचे बांधकाम,मनुष्यबळ विकास करणे व इतर आवश्यक त्या बाबींवर शिफारशी करणे.</p>
७	<p>योजना राबविण्याची कार्यपद्धती</p> <p>१.शासन स्तरावर गठीत होणाऱ्या समितीने बांधकामाच्या संबंधिच्या प्रकल्प अहवालास मंजूरी दिल्यानंतर या बांधकामाचे प्रशासकीय मान्यता प्रस्ताव/आराखडे/नकाशे तयार करून ते शासन मान्यतेसाठी महाराष्ट्र द्रायबल पब्लिक स्कूल सोसायटीच्या नियंत्रणाखाली प्रकल्प बांधकाम सल्लागार यांच्यामार्फत सादर केला जाईल.</p> <p>२. प्रशासकीय मान्यतेनंतर विहीत पद्धतीचा अवलब्ध करून बांधकाम ठेकेदाराची नेमणूक इ टेंडरिंगद्वारे करून प्रस्तावित कामे पूर्ण करण्यात येतील.</p> <p>३. बांधकामाची देयके अदा करण्यापूर्वी झालेल्या बांधकामाच्या गुणवत्तेबाबत सक्षम यंत्रणेकडून प्रमाणपत्र प्रकल्प बांधकाम सल्लागार यांनी सादर करणे आवश्यक राहील.</p> <p>प्रकल्पाचे बांधकाम ठराविक कालावधीत करण्याबाबत आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे यांनी प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार (PMC) ची व्यवस्था करावी.</p>

		४. विनियोग केलेल्या निधीच्या विनियोगाचे प्रमाणपत्र आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे यांनी आयुक्त,आदिवासी विकास,नाशिक यांना पाठवावे.
८	योजनेच्या अटी व शर्ती	<p>१. गोंडवाना सांस्कृतिक संग्रहालयाचे बांधकाम शासनाच्या मान्यतेने महाराष्ट्र द्रायबल पब्लिक रक्कूल सोसायटीच्या नियंत्रणाखाली त्यांनी नेमलेल्या प्रकल्प बांधकाम सल्लागार यांचेमार्फत केली जाईल.</p> <p>२. बांधकामाची देयके अदा करण्यापूर्वी झालेल्या बांधकामाच्या गुणवत्तेबाबत सक्षम यंत्रणेकडून प्रमाणपत्र प्रकल्प बांधकाम सल्लागार यांनी सादर करणे आवश्यक राहील. प्रकल्पाचे बांधकाम ठराविक कालावधीत करण्याबाबत आयुक्त,आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे यांनी प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार (PMC) ची व्यवस्था करावी.</p>
९	योजनेचे संनियंत्रण व मूल्यमापन, पर्यवेक्षण	या योजनेचे संनियंत्रण मा.आयुक्त आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था,पुणे हे करतील.